C/2024/2480

23.4.2024

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Mot en övergripande strategi för EU:s träindustri

(yttrande på eget initiativ)

(C/2024/2480)

Föredragande: **Anastasis YIAPANIS**

Medföredragande: **Rolf GEHRING**

Beslut av EESK:s plenarförsamling	25.1.2023
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
	Yttrande på eget initiativ
Ansvarig sektion	Rådgivande utskottet för industriell omvandling
Antagande av sektionen	22.1.2024
Antagande vid plenarsessionen	14.2.2024
Plenarsession nr	585
Resultat av omröstningen	
(för/emot/nedlagda röster)	156/0/1

1. **Slutsatser och rekommendationer**

1.1 EU:s träindustri konkurrerar med billigare träprodukter från andra regioner, och dess konkurrenskraft är avhängig framsteg i fråga om processer, produktivitet, effektivitet och kvalitet. Det behövs särskilt stöd till FoU på EU-nivå och nationell nivå för utveckling av produkter av förädlat trä (EWP-produkter), biokompositer och andra mervärdeslösningar som ger bättre prestanda och miljöfördelar. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) uppmanar EU och de nationella offentliga myndigheterna att prioritera den europeiska träindustrins internationella konkurrenskraft genom att säkerställa marknadstillträde och få bukt med kostnadsrelaterade problem och illojala handelsmetoder, och samtidigt se till att det råder lika villkor på marknaden.

1.2 För att ge skjuts åt hållbara affärsmodeller inom träindustrin är det viktigt att säkra tillgången till primära råvaror och utveckla en fungerande marknad för sekundära råvaror. EESK efterlyser efterlevnad inom leveranskedjan och undanröjande av tekniska hinder för fullständig återvinning av träavfall, och anser att man bör genomföra ett förbud mot deponering av träavfall. Det behövs snarast en förbättrad infrastruktur, som bör omfatta transport-, lagrings- och bearbetningskapacitet, för att säkerställa effektiva leveranskedjor och produktleveranser.

1.3 Med tanke på att 75 % av världens befolkning antas flytta till stadsområden fram till 2050 är det av största vikt att få till stånd en hållbar stadsutveckling. Inom ramen för denna bör man betona betydelsen av att använda miljövänliga, förnybara trämaterial inom byggsektorn för att minska koldioxidavtrycket och främja bioekonomisk tillväxt i EU. EESK förespråkar att man prioriterar naturliga material, såsom trä, papper och fiberbaserade produkter, framför material av fossilt ursprung. Kommittén uppmanar alla EU-institutioner att ta vederbörlig hänsyn till att förnybara material bidrar till hållbarhet, den cirkulära ekonomin och klimatneutralitet, och att erkänna trä som en värdefull cirkulär resurs och råvara. Det är viktigt att kommunicera bättre så att konsumenterna hålls underrättade om miljövinsterna av att välja hållbara träprodukter.

1.4 Träindustrin måste åta sig att minimera avfall, främja återvinning och återanvändning av träprodukter och anta ett robust underhållskoncept från och med designfasen i syfte att anpassa sig till hållbarhetsmålen och effektiv resursanvändning samt förlänga produkternas livscykel.

1.5 EESK betonar att det är komplext och dyrt att efterleva miljö-, anskaffnings- och kvalitetsnormer, särskilt för små företag, och uppmanar EU att se till att medlemsstaternas lagstiftning är väl samordnad samt att ekonomiskt och icke-ekonomiskt stöd ges till små och medelstora företag inom sektorn.

1.6 EESK understryker behovet av att fastställa miniminormer för livscykelutsläpp av koldioxid inom byggsektorn samt kravet på koldioxidrapportering inom industrin. Det är av största vikt att alla yrkesverksamma inom byggsektorn, såsom stadsplanerare, arkitekter, ingenjörer, tekniker, it-experter och byggnadsarbetare, får lämplig utbildning och skaffar sig den kompetens som krävs i fråga om hållbar konstruktionsteknik och hållbara byggmaterial.

1.7 Olaglig avverkning utgör ett allvarligt hot mot sektorn. De befintliga certifieringssystemen är inadekvata för att få bukt med korruption och för få bedrägerier uppdagas. EESK efterfrågar därför kraftfullare och proaktiva åtgärder i syfte att bekämpa olaglig avverkning, avskogning och olaglig handel med timmer.

1.8 Kommittén är medveten om den rådande obalansen mellan påföljderna för olaglig avverkning och värdet av trävaror, och uppmanar medlemsstaterna att skärpa påföljderna, förbättra genomförandet med hjälp av teknik och informera om vikten av att bekämpa olaglig avverkning genom informationskampanjer och rapporteringsmekanismer för medborgarna.

1.9 Träindustrin står inför ett arbetskraftsunderskott på grund av att den kvalificerade arbetskraften åldras och uppfattningen att arbetet inom sektorn är fysiskt krävande. EESK anser att en EU-strategi bör utarbetas för att locka och behålla yngre talanger inom sektorn, göra sektorn mer attraktiv för ungdomar och kvinnor samt säkerställa tillgången till kvalificerad arbetskraft. Medlemsstaterna bör dessutom anslå medel och ge incitament till utbildningsinstitutioner för utarbetandet av program inriktade på träindustrin, uppmuntra partnerskap med akademiska institutioner för att integrera trärelaterade kurser och främja samarbete mellan industrin, den akademiska världen och offentliga myndigheter.

1.10 Kommittén betonar vikten av att upprätthålla den europeiska pelaren för sociala rättigheter inom EU:s träindustri för att sörja för en rättvis och inkluderande miljö där arbetstagarnas välbefinnande och värdighet värdesätts. Tillsynsmekanismer måste införas för rapportering om arbetsvillkor, rättigheter och social delaktighet, men även regelbundna revisioner behövs för att säkerställa efterlevnaden av principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

1.11 EESK rekommenderar att man stöder skogsägare med ekonomiskt stöd, utbildning, workshoppar, skatteincitament och andra åtgärder som ökar deras kapacitet att driva ett effektivt och hållbart skogsbruk. Arbetsmarknadens parter och det civila samhället bör göras delaktiga i en effektiv övervakning av minskningen av avskogningen genom att EESK och Europeiska regionkommittén (ReK) blir medlemmar i kommissionens flerpartsplattform. EESK uppmanar EU att tillhandahålla finansiering till nationella organisationer som arbetar med återbeskogning av offentliga områden där det har brunnit eller områden med låg växtlighet.

1.12 EESK efterlyser ett konsekvent genomförande av förordningen om ekodesign för hållbara produkter för att göra hållbara produkter till normen och upprätthålla en rättvis konkurrens i förhållande till import. Arbetsmarknadsparterna inom EU:s träsektor bör dessutom inbjudas att delta i samrådsforumet för ekodesign.

2. **Bakgrund och inledande kommentarer**

2.1 EU:s träindustri omfattar olika delsektorer under kategori Nace 16, såsom sågning av trä, tillverkning av faner och skivor, sammansatta parkettstavar, byggnads- och inredningssnickerier, tillverkning av träförpackning och andra varor av trä. Dessa delsektorers behov och intressen skiljer sig åt sinsemellan – de kompletterar ofta varandra, men konkurrerar ibland. På grund av begränsningar i fråga om längd kommer kommittén i detta yttrande fokusera på gemensamma nämnare mellan dessa delsektorer och avstå från att gå in på de specifika detaljerna för var och en av dem.

2.2 Omkring 45 % av EU:s territorium täcks av skog och andra trädbärande marker, vilket uppgår till totalt cirka 180 miljoner hektar. Av dessa är ungefär 60 % privatägda, varav majoriteten tillhör småskaliga familjeföretag, vilket motsvarar cirka 15 miljoner skogsägare i EU. Resterande 40 % är i offentlig ägo och förvaltas i större skala. ([1]) Europas skogsareal växer, men består av mycket få primärskogar.

2.3 Skogarna spelar en avgörande roll för miljön, ekonomin och det sociala välbefinnandet för såväl lokalsamhällen som världens befolkning. De bidrar till biologisk mångfald och markskydd, begränsning av klimatförändringar, koldioxidupptag, vattencykelförvaltning, erosionsövervakning, luftkvalitet osv. och tillhandahåller många ekologiska, ekonomiska och kulturella fördelar för både lokalsamhällen och världens befolkning. EESK uppmanar EU att tillhandahålla finansiering till nationella organisationer som arbetar med återbeskogning av offentliga områden där det har brunnit eller områden med låg växtlighet.

2.4 Trä är sinnebilden av ett cirkulärt material som är energieffektivt och miljövänligt samt har en lång livscykel och stor potential för återanvändning, återtillverkning och återvinning. När trä förvaltas väl har det potential att på ett betydande sätt bidra till Europas klimatpolitiska mål. För det första tillhandahåller det extra kolbindning i trästrukturer och förlänger därmed skogarnas funktion som kolsänka. För det andra kan man genom att ersätta delvis energiintensiva material som stål, betong, gips eller plast med trä bidra till att minska byggindustrins utsläpp av växthusgaser.

2.5 Med tanke på att 75 % av världens befolkning antas bo i stadsområden år 2050 ([2]) är behovet att göra städerna hållbara obestridligt. Det krävs därför en omställning i riktning mot ökad användning av byggmaterial gjorda av hållbart trä. Ett ökat anammande av förnybara och återvinningsbara material, särskilt i EU:s byggsektor, kommer att spela en avgörande roll för att minska stadsinfrastrukturens koldioxidavtryck och samtidigt främja bioekonomins tillväxt.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1 I november 2021 belyste EU:s medlemsstater hur viktigt det är att uppnå jämvikt mellan de ekologiska, samhälleliga och ekonomiska dimensionerna av en hållbar förvaltning av skog ([3]). De betonade vikten av att bevara skogarnas mångfald och främja diversifierade och hållbara strategier för skogsbruk i olika regioner, med full respekt för nationella befogenheter och nationell bestämmanderätt på området.

3.2 Inom EU:s träindustri har man förespråkat att träindustrin bör ges ett större erkännande för sin kapacitet att bidra till hållbarhet inom olika viktiga politiska områden för EU, såsom EU:s industristrategi, den europeiska gröna given och EU:s kemikaliestrategi. Att förse Europas arbetskraft med den utbildning och kompetenshöjning som krävs för att effektivt kunna delta i utvecklingen av biobaserade värdekedjor, samtidigt som arbetstillfällenas kvalitet bibehålls, är dessutom avgörande för att främja en rättvis omställning av sektorn. För att tillgodose kraven på miljömässig hållbarhet genom diversifierade biobaserade värdekedjor krävs det dock en mer övergripande politisk strategi inom industrin, vilket påpekas i 2022 års lägesrapport om EU:s bioekonomistrategi ([4]).

3.3 EU:s träindustri behöver en förbättrad och mer avancerad infrastruktur, såsom transportnät, lagringsanläggningar och bearbetningskapacitet, i syfte att säkerställa effektiva leveranskedjor och produktleveranser i tid. Traditionellt sett har de skogsbaserade industrierna visat prov på stor innovationsförmåga. I en mer komplex och diversifierad ekonomi behöver industrin emellertid bättre stöd i forsknings- och innovationsprocesser, särskilt från samordnade EU-omfattande program såsom Horisont Europa.

([1]) CEPI – ”Circular Choices for a competitive EU bioeconomy”.
([2]) Hannah Ritchie och Max Roser, ”Urbanization”, 2018.
([3]) Rådets slutsatser om EU:s nya skogsstrategi för 2030.
([4]) Lägesrapport om EU:s bioekonomistrategi – EU:s bioekonomipolitik: genomgång och framtida utveckling (COM(2022) 283 final).

3.4 Träindustrin regleras av olika bestämmelser och standarder i fråga om miljöskydd, lagligt anskaffande och produktkvalitet. Det kan vara komplicerat och dyrt att efterleva dessa bestämmelser, särskilt för små företag som ofta saknar de resurser som krävs för att på ett effektivt navigera i regelverket. Eftersom regelverket är så komplext måste EU se till att samordnad och ändamålsenlig lagstiftning genomförs i alla medlemsstater, samtidigt som ekonomiskt och icke-ekonomiskt stöd till små och medelstora företag inom sektorn garanteras.

3.5 Avskogningen står för 20 % av de globala koldioxidutsläppen och ökar risken för att många djurarter utrotas på grund av förlust av livsmiljöer. Europol uppskattar att vinsterna av miljöbrott är i samma storleksordning som vinsterna från narkotikahandel, om än med avsevärt mindre risk för att upptäckas och att drabbas av konsekvenser ([5]).

3.6 Stora skogsbränder är ett växande orosmoln för EU eftersom de koldioxidutsläpp de ger upphov till undergräver arbetet med att minimera utsläpp och de riskerar att minska tillgången på trä. Det finns ett ökat behov av effektiv skogsförvaltning samt bättre samordning av och utrustning till europeiska och nationella brandbekämpningsstyrkor för att kunna motverka denna tendens. Användningen av modern teknik (till exempel satellitövervakning och användning av drönare) kommer att bidra avsevärt till att förhindra framtida bränder i EU.

3.7 Kommittén anser det vara av största betydelse att det inrättas fler regionala brandstationer på EU-nivå och nationell nivå. Det är också viktigt att tillhandahålla små brandfordon till lokalsamhällena, framför allt i EU:s medlemsstater i Medelhavsområdet.

3.8 Olaglig avverkning är ett allvarligt problem i olika områden i vissa medlemsstater och medför allvarliga negativa konsekvenser. Dess inverkan har varit särskilt skadlig för värdefulla områden som Natura 2000-områden samt primära skogar och urskogar, och kan leda till att utrotningen av arter och förstörelsen av livsmiljöer påskyndas. I detta avseende tar de befintliga certifieringssystemen inte på ett ändamålsenligt sätt hänsyn till eller hanterar befintlig korruption, och mekanismen för upptäckt av bedrägerier tillämpas fortfarande på ett inadekvat sätt i hela unionen. EESK efterlyser kraftfullare insatser och proaktiva åtgärder för att stoppa olaglig avverkning, och en effektiv handlingsplan för att stoppa handel med olagligt avverkat timmer och därav framställda trävaror. Det är av största vikt att man främjar ansvarsfulla skogsbruksmetoder för att komma vidare på området.

3.9 Kommittén beklagar dessutom att det råder obalans mellan påföljderna för olaglig avverkning och trävarors värde. I många fall utdöms enbart minimala påföljder till aktörer, t.ex. en varning eller en låg administrativ sanktionsavgift. EESK uppmanar medlemsstaterna att skärpa påföljderna och se till att de nationella skogsmyndigheterna tillämpar dem, inbegripet en möjlig ökning av brottsbekämpande personal och bättre användning av modern teknik (såsom satellitövervakning) för att sätta stopp för denna olagliga verksamhet. Dessutom måste man kommunicera effektivt om detta till allmänheten genom särskilda informationskampanjer, inbegripet genom att ställa rapporteringsmekanismer till EU-medborgarnas förfogande.

3.10 Bättre kommunikation behövs också för att öka konsumenternas medvetenhet om den positiva miljöpåverkan av att välja träprodukter från hållbart förvaltade skogar. EESK efterlyser därför insatser som genom att de betonar att träprodukter är miljövänliga uppmuntrar till miljömedvetna konsumentbeslut och främjar trä som en förnybar och hållbar resurs.

([5]) Europol – miljöbrott.

4. **Särskilda kommentarer**

4.1 EU:s träindustri konkurrerar med träprodukter som importeras från andra länder, inklusive regioner med lägre produktionskostnader. Träindustrins konkurrenskraft är avhängig av att man kan upprätthålla processrelaterade tekniska framsteg samtidigt som produktiviteten, effektiviteten och kvaliteten förbättras. EESK anser att det behövs särskilt stöd till FoU, inbegripet den nödvändiga finansiering som finns tillgänglig på EU-nivå och nationell nivå, för att främja utvecklingen av förädlade träprodukter (EWP-produkter), biokompositer och andra mervärdeslösningar som ger bättre prestanda och miljöfördelar. Små och medelstora företag behöver särskilda verktyg för bättre tillgång och för informationsändamål.

4.2 Med tanke på att många kvalificerade arbetstagare inom träindustrin närmar sig pensionsåldern väntar ett underskott av kvalificerad arbetskraft. Träindustrin uppfattas dessutom i allmänhet som arbetsintensiv och fysiskt krävande, vilket avskräcker många från att göra karriär inom den, i synnerhet den yngre generationen och kvinnor. EESK efterlyser en tydlig strategi för att bryta denna trend och se till att det finns kvalificerad arbetskraft och att arbetstillfällen av hög kvalitet inom träindustrin bibehålls, samtidigt som man strävar efter att göra sektorn (och hantverk i allmänhet) mer attraktiv för ungdomar och kvinnor.

4.3 För att sörja för en rättvis och konkurrenskraftig miljö inom de skogsbaserade industrierna förespråkar EESK att man skapar starka industriella relationer, genom t.ex. omfattande kollektivförhandlingar via fackföreningar och arbetsgivarorganisationer, i syfte att göra sektorn till en mer attraktiv arbetsplats för både dess nuvarande arbetstagare samt unga och kvinnor som söker lärlingsplatser.

4.4 EESK betonar betydelsen av att fastställa miniminormer för koldioxidutsläpp från byggnader under hela livscykeln och det därtill kopplade kravet på koldioxidrapportering inom byggsektorn. Det är av största vikt att alla yrkesverksamma inom byggsektorn, såsom stadsplanerare, arkitekter, ingenjörer, tekniker, it-experter och byggnadsarbetare, får lämplig utbildning och kompetensutveckling i form av grundläggande yrkesutbildning och fortsatt yrkesutbildning i fråga om ny hållbar konstruktionsteknik och nya hållbara byggmaterial.

4.5 En ökad användning av trä inom byggsektorn i syfte att minska koldioxidutsläppen förutsätter att man inom EU främjar proaktiva och hållbara skogsbruksmetoder. EESK har redan tidigare nämnt att träd ”[u]nder sin tillväxt avskiljer och binder […] koldioxid från atmosfären. När trä sedan används vid byggande utgör det därför ett miljövänligt byggmaterial och bidrar till den totala minskningen av växthusgaser” ([6]). EESK uppmanar EU-institutionerna att erkänna att förnybara material, inbegripet trä, spelar en roll i fråga om att främja hållbarhet, utveckla den cirkulära ekonomin och uppnå klimatneutralitet.

4.6 För att ytterligare öka betydelsen av hållbart producerat trä inom byggsektorn är det avgörande att betona vikten av hållbart skogsbruk eftersom skogarna är en grundläggande resurs. EESK efterfrågar att man stöder skogsägare med ekonomiskt stöd, utbildningsprogram, workshoppar och seminarier som rustar dem med de färdigheter och den kunskap som behövs för att driva ett effektivt och hållbart skogsbruk. De bör även få tillgång till initiativ som förbättrar deras administrativa och organisatoriska kapacitet, incitament såsom skattelättnader eller ekonomiska belöningar för att införa och upprätthålla hållbara skogsbruksmetoder, riktade program för att stödja unga och nya skogsägare osv. Kommittén har

([6]) EESK:s yttrande om Träbyggnation för minskade koldioxidutsläpp inom byggsektorn (EUT C 184, 25.5.2023, s. 18).

redan nämnt att ”arbetsmarknadens parter och det civila samhället bör spela en konkret roll när det gäller att övervaka hur verkningsfull minskningen av avskogningen är” och att ”EESK och ReK bör bli medlemmar i kommissionens flerpartsplattform” ([7]).

4.7 Utbildningsmöjligheterna och möjligheterna till kontinuerlig kompetenshöjning måste göras mer tillgängliga och ändamålsenliga för de EU-medborgare som är intresserade av att arbeta inom träindustrin. Medlemsstaterna måste tillhandahålla finansiering och incitament så att utbildningsinstitutioner utvecklar och erbjuder program inriktade på träindustrin och studerande uppmuntras att göra karriär inom träsektorn. EESK rekommenderar också att man utvecklar partnerskap med skolor, högskolor och universitet om att integrera träindustrirelaterade kurser i läroplanerna. Samarbete mellan träindustrins aktörer, den akademiska världen och offentliga myndigheter är dessutom avgörande för ett framgångsrikt genomförande av dessa strategier och för att bygga upp en konkurrenskraftig träindustri i EU.

4.8 När det gäller den befintliga arbetskraften inom sektorn betonar kommittén behovet av att erbjuda kompetenshöjningsprogram, i form av grundläggande yrkesutbildning och fortsatt yrkesutbildning, för att hjälpa den att anpassa sig till ny teknik och föränderliga krav. Det behövs dessutom ett nära samarbete med träindustriföretag och arbetsmarknadsparter vid utformning av utbildningsprogram som är anpassade till industrins föränderliga behov.

4.9 Kommittén betonar att den europeiska pelaren för sociala rättigheter kan bidra till en rättvis och inkluderande miljö inom EU:s träindustri, inom vilken alla arbetstagares välbefinnande och värdighet värdesätts. Eftersom arbetet i träbearbetningssektorerna ofta uppfattas som riskabelt är det mycket viktigt att prioritera de allmänna arbetsvillkoren samt hälsa och säkerhet på arbetsplatsen för att öka sektorns attraktionskraft. Dessutom har betydelsen av att främja deltagande och väl utstakade karriärvägar ökat för att göra en sektor eller en arbetsplats tilltalande. Mer specifikt är det av största vikt att inrätta mekanismer för att övervaka efterlevnaden av principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter, såsom regelbundna revisioner och rapportering om arbetsvillkor, arbetstagares rättigheter och indikatorer för social delaktighet.

4.10 EESK noterar att den cirkulära ekonomin och behovet av att minska avfallet inom sektorn betonas allt mer. Träindustrin måste hitta sätt att minimera avfall och främja återvinning, återanvändning och ändrad användning av träprodukter för att anpassa sig till hållbarhetsmålen, förlänga trämaterialens livscykel och respektera kaskadprincipen för effektiv resursanvändning. I detta sammanhang spelar ett robust underhållskoncept en avgörande roll och bör genomföras med från och med designfasen.

4.11 För att ge skjuts åt hållbara affärsmodeller inom träindustrin är det viktigt att säkra tillgången till primära råvaror och utveckla en fungerande marknad för sekundära råvaror, som omfattar material som utvunnits från avfall men som kräver återvinning. EESK efterlyser efterlevnad inom leveranskedjans alla etapper (sortering, insamling och återvinning) samtidigt som tekniska hinder och normer som hindrar fullständig återvinning av träavfall bör undanröjas. EU:s lagstiftning avseende träindustrin bör stödja åtgärder som syftar till att uppnå en fullt fungerande inre marknad för träprodukter, inbegripet papper och kartong, genom att lägga grunden för ändamålsenliga och effektiva insamlings- och sorteringssystem för storskalig återvinning. Kommittén efterlyser också insatser för att genomföra ett förbud mot deponering av träavfall i alla medlemsstater.

4.12 Den europeiska industrin måste fokusera på sina konkurrensfördelar och ges stöd för att klara sig på en mycket konkurrensutsatt internationell marknad, särskilt med tanke på de betydligt högre kostnaderna för material, energi och arbetskraft i förhållande till många internationella konkurrenter. Ytterligare insatser måste därför göras för att främja och säkra marknadstillträdet för EU:s träprodukter på de internationella marknaderna, samtidigt som man säkerställer lika villkor på den inre marknaden.

([7]) EESK:s yttrande om Minimering av risken för avskogning och skogsförstörelse som har samband med produkter som släpps ut på EU:s marknad (EUT C 275, 18.7.2022, s. 88).

4.13 EESK efterfrågar ett konsekvent genomförande av förordningen om ekodesign för hållbara produkter genom att man gör hållbara produkter till norm och sörjer för rättvis konkurrens i förhållande till import. Berörda arbetsmarknadsparter inom EU:s träsektor bör dessutom inbjudas att delta aktivt i samrådsforumet för ekodesign under överläggningarna inom ramen för antagandet av delegerade akter.

Bryssel den 14 februari 2024.

Oliver RÖPKE

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande